

พริยา อุ่นเดช 2552: ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นบริเวณสวนบ้านของ
ชุมชน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดิน
และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ลลิต กาวีตะ, Ph.D. 109 หน้า

การศึกษาความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นบริเวณสวนบ้านของชุมชน อำเภอ
วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความหลากหลายของชนิดพืชท้องถิ่น รูปแบบ
การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสวนบ้าน ลักษณะการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้ง
เพื่อศึกษาคุณค่าทางเศรษฐกิจของพืชท้องถิ่น ในพื้นที่ศึกษาสองหมู่บ้านคือ บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำ
เขียว และบ้านวังศิลา ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยเน้นศึกษาความหลากหลาย
ของพืชบริเวณสวนบ้าน ด้วยวิธีการสำรวจชนิดพืชท้องถิ่น การสัมภาษณ์ถึงการใช้ประโยชน์และภูมิปัญญา
และใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 80
ครัวเรือน และศึกษารูปแบบการปลูกพืชท้องถิ่นโดยสำรวจพื้นที่บริเวณสวนบ้านและจัดทำแผนผังการปลูก
พืชบริเวณสวนบ้าน รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นบริเวณสวนบ้าน และคุณค่า
ทางเศรษฐกิจ จากประชากรตัวอย่าง 8 ครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า พืชท้องถิ่นที่ปลูกในพื้นที่สวนบ้านของทั้งสองหมู่บ้านมีจำนวน 74 วงศ์ 169
สกุล 198 ชนิด แบ่งเป็น พืชอาหาร 126 ชนิด สมุนไพร 32 ชนิด พืชประดับ 46 ชนิด พืชใช้เนื้อไม้ 10 ชนิด
และพืชใช้ประโยชน์อื่นๆ 24 ชนิด มีรูปแบบการปลูกแบบผสมผสาน โดยปลูกไม้ยืนต้นผสมกับไม้ล้มลุก
และพืชสวนครัว นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่ปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน เป็นการลด
รายจ่าย 1,655 บาท/ครัวเรือน/ปี และมีบางส่วนปลูกเพื่อจำหน่าย โดยพบว่าประชากรมีรายได้จากการ
จำหน่ายพืชท้องถิ่นเฉลี่ยประมาณ 3,132.59 บาท/ครัวเรือน/ปี อีกทั้งมีค่าใช้จ่ายพืชผัก 19.41 บาท/ครัวเรือน/
วัน ส่วนการใช้ภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น พบว่าร้อยละ 51.25 ไม่มีความรู้ด้านภูมิปัญญา
ดังนั้นจึงควรที่จะส่งเสริมด้านการปลูกพืชท้องถิ่นไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน เพื่อเป็นการลดรายจ่าย
และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น โดยเฉพาะพืชสมุนไพร